

БОЙКО АНАТОЛІЙ ЛЕОНІДОВИЧ

(до 80-річчя з дня народження)

11 березня 2018 року виповнилось 80 років відомому в Україні вірусологу, екологу, біотехнологу, доктору біологічних наук, професору, академіку Національної академії аграрних наук України і Академії наук вищої школи України, лауреату премії ім. Д. К. Заболотного НАН України (1997), заслуженому діячеві науки і техніки України (2004), лауреату відзнаки Ярослава Мудрого АН ВШУ (2004), лауреату Державної премії України (2005) Анатолію Леонідовичу Бойку.

Анатолій Леонідович народився 11 березня 1938 р. в смт. Корнин Попельнянського району Житомирської обл. В 1962 р. закінчив Житомирський сільськогосподарський інститут. В рік закінчення інституту опублікував свою першу наукову працю з оцінки стійкості рослин картоплі до вірусів. З 1963 по 1978 рік – аспірант, співробітник Інституту мікробіології та вірусології ім. Д.К. Заболотного НАН України, де у 1967 р. захистив кандидатську дисертацію під керівництвом свого вчителя члена-кореспондента НАН України С.М. Московця, у 1983 р. – докторську. В 1984 р. йому було присвоєно вчене звання професора кафедри вірусології, з 1978 по 2004 р. – завідувач цієї ж кафедри Київського національного університету імені Тараса Шевченка. З 2004 по 2015 рік – професор кафедри.

А.Л. Бойко успішно поєднує наукову та науково-організаційну діяльність. У 1997 р. – експерт Європейської комісії “Інкокопернікус” (Брюссель). Виступав науковим консультантом з питань вірусології в наукових центрах та університетах Росії, Угорщини, Польщі, В’єтнаму, США, Словаччини, Голландії та ін. В 1984-1995 рр. за сумісництвом А.Л. Бойко був науковим керівником лабораторії екології і токсикології біологічного факультету Київського національного університету імені

Тараса Шевченка. У 1990 р. його обрано членом-кореспондентом, а в 1993 р. дійсним членом (академіком) Національної академії аграрних наук України. З 2015 року по теперішній час А.Л. Бойко – головний науковий співробітник лабораторії екології та біобезпеки вірусів Інституту агроєкології і природокористування НААН України. Протягом багатьох років був науковим керівником з питань вірусології в цьому інституті.

Наукові дослідження Анатолія Леонідовича пов'язані із структурою та функціями вірусів за різних екологічних ситуацій, вивченням нових вірусів рослин (вперше отримав результати з седиментаційних властивостей, морфолого-структурної будови і локалізації цих вірусів у клітині), бактерій риб. Він та його учні відкрили ряд нових положень в поведінці вірусів при дії на них радіації, геліокосмофізичних факторів. А.Л. Бойко довів, що не всі клітини меристеми рослин є безвірусними. Під його керівництвом розроблені нові оригінальні біотехнологічні процеси стимуляції росту і розвитку рослин, методи діагностики вірусів біологічного різноманіття лісових екосистем.

Професор А.Л. Бойко зробив вагомий вклад у розвиток науки, зокрема, вперше здійснив перенесення генів рослинних вірусів у клітини пухлин ссавців, виявив явище чутливості вірусів та їхніх РНК і ДНК до постійного магнітного поля, радіаційного навантаження, що розширює уявлення стосовно їх компліментарності та мінливості. Здобутком ученого і його учнів є створення новітніх біотехнологій оздоровлення від вірусів понад сотні сортів, клонів сільськогосподарських культур, які впроваджено в АПК України. Фундаментальні енциклопедичні знання галузей біології дали йому можливість передбачити, які саме домінуючі наукові напрями досліджень актуально розвивати на перспективу в галузі загальної вірусології і біобезпеки.

Анатолій Леонідович Бойко створив наукову школу. Під його керівництвом підготовлено більше 30 кандидатів та докторів наук, він та його учні виконують дослідження з космічної біології (НАН України, НАСА – США), екологічного стану довкілля. Ним створено наукову школу “Структура та функція вірусів за різних екологічних умов”, підготовлено сотні спеціалістів і магістрів вірусологів, які спеціалізувались на кафедрі вірусології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Ювіляр є автором понад 600 наукових праць, ряду патентів, зокрема: “Вирусы и вирусные заболевания хмеля и розы эфиромасличной” (К., 1976); “Экология вирусом растений” (К., 1990); “Fundamental and applied problems in phytovirology” // Inter conf. – 1994 (Vice Chair); “Bioresources and viruses” II International conference, 1998 (Chairman Organising Committee); “Studying of the influence of Phytovirus of Plants’ Organism in Conditions of Ecological Instability and its Estimation by Mathematical Modelling in CEIS System” // In book: B.Scholz-Reiter, H.-D. Staglman A Nothe Ed. Process Modelling. – Berlin, 1999 (співавт.) “Математичні моделі в дослідженні вірусів рослин” (К., 2001, в співавт. з Ю.В. Загороднім); “Віруси рослин: штамове різноманіття” (К., 2002, в співавт. з Т.П. Шевченко, В.П. Поліщуком); “Основи екології і біофізики вірусів” (К., 2003); “Вірусологія в електроннографіях” (К., 2012, в співавт. з М.М. Зарицьким,

Ф.І. Товкачем); “Екологічна безпека агропромислового виробництва” (К., 2013, за ред. академіків О.І. Фурдичка., А.Л. Бойка); “Парадокси вірусології: проблеми та завдання” (К., 2016, Вісник аграрної науки).

Праця А.Л. Бойка на благо людей і науки відзначена високими державними нагородами, почесними грамотами Президій НАН і НААН України, Кабінету Міністрів України, його обрано заслуженим професором КНУ імені Тараса Шевченка, він є лауреатом премії НААН, має зарубіжні дипломи, сертифікати. Він лауреат міжнародної Академії рейтингових технологій і соціології “Золота фортуна” (2012 р.).

Сьогодні А.Л. Бойко є членом спеціалізованої вчених рад, членом редколегій фахових наукових журналів, керівником аспірантів та докторантів, читає лекції в Національному університеті біоресурсів і природокористування України, Національному агроекологічному університеті (м. Житомир), а також студентам фізикам, кібернетикам. Він є почесним доктором та керівником вірусологічних досліджень в Інституті агроекології і природокористування НААН. Анатолій Леонідович – автор ряду науково-публіцистичних статей, пропозицій державним структурам. Він любить поезію, спорт та відданий принципам щирості і порядності в житті.

Інститут агроекології і природокористування НААН України

Кафедра вірусології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

*Колектив Інституту мікробіології і вірусології
ім. Д.К.Заболотного НАН України*

Товариство мікробіологів України ім. С.М. Виноградського

Редколегія і редакція «Мікробіологічного журналу»